

Artur Garcia Fuster, NÚVOL, 16 de maig del 2018

DAMIÀ BARDERA: DE L'EMPORDÀ A LA DALMÀCIA

En **Damià Bardera** baixa de l'aerobús just a sota de la muralla de Zadar, davant per davant del port esportiu de la ciutat. Carrega una maleta grossa i vermella (potser era d'un altre color, la veritat és que sóc una mica daltònic). Encaixem les mans.

-Què hi ha? -activo el meu jo d'amfitrió simpàticament maldestre- Com ha anat el viatge?

-Bé, bé. Prou bé. A mi és que no m'agrada viatjar.

Mentre penso si m'he de disculpar per haver-lo convidat al racó més remotament bonic de l'Adriàtic, en Bardera reprèn el discurs.

-Però estic molt content de ser aquí, eh? El que passa és que jo sóc més de viatjar amb la ment, poc que surto pas gaire de ca meva.

Així és en Bardera: empordanès, clar i directe; concret i conceptual; com si els seus cabells eriçonnats («tallat anglès», m'explicarà uns dies més tard) fossin una avantsala del seu caràcter càustic, de posat un xic misantrop, falsament esquerp. Pregunta i (t')escolta, (t')analitza i mesura les paraules. Se'm revelarà, amb el pas dels dies, com un hàbil conversador, no tant d'esgrima dialèctica com de conversa reposada. I Zadar, on es viu a ritme de petanca, en serà l'indret perfecte. Avancem d'esma pel camí de l'aigua, engegats per un sol amb massa traça, resseguint la darrera llengua de mediterrani que s'escola pels marges de la ciutat vella. Ens dirigim a la residència universitària on s'allotjarà durant els quatre dies de les *XII Jornades de Llengües i Cultures Iberoromàniques* de la Universitat de Zadar, celebrades entre el 7 i el 10 de maig del 2018. Aquest any l'escriptor viladamatenc és un dels nostres convidats estrella. Hi farà una conferència sobre com concep la creació literària i una lectura dels seus contes, en format bilingüe català-croat. Durant els últims mesos, a Zadar, els estudiants de català de nivell

més avançat han traduït una selecció de la seva obra. A finals d'aquest any n'està prevista la publicació a la revista de traducció literària [*sic*] *journal*.

Ràpidament és instal·lat, de manera que ja podem començar la *dàlmata experience*, que es basa, ho sap tothom, en una equilibrada dieta a base de cafès, cerveses, cigarrets, postes de sol i molta tertúlia. Ens reunim amb la resta de convidats catalans, bascos i gallecs, que conformen el cartell de les Jornades d'enguany. Amb el poeta i traductor Xavier Farré (veí de Cracòvia d'uns anys ençà), lliguem ràpidament conversa sobre l'actualitat literària catalana vista des de la distància —conversa que no reproduiré perquè l'ànima d'aquesta crònica és cànvida i defuig qualsevol polèmica. En Bardera es mostra un ferm defensor de viure allunyat de capelletes i de polèmiques de vol gallinaci, dedicat en cos i ànima (i això és una expressió enormement ajustada) a la seva escriptura. Fuig de xarxes socials i de l'actualitat més imperant. Relaxats, doncs, desgranem les hores, traçant complicitats, compartint lectures, mentre en Bardera ens avança algunes de les particularitats que explicarà a la xerrada de l'endemà: «L'escriptura: remuntar el pou (des) de l'inconscient».

Ara faig, per tant, una el·lipsi temporal una mica matussera (sóc un escriptor pèssim, ja ho haureu notat) i ens situem a l'aula 202 de la Universitat de Zadar. Sala plena d'estudiants de *Katalonski* (dels que fan de veritat una assignatura amb aquest nom, no dels promocionats per TV3). Tot i l'hora delicada (les quatre de la tarda demana a crits una migdiada), Damià Bardera aconseguirà despertar els alumnes amb la vehemència i la confiança abassegadora en la seva escriptura. En Bardera planteja una classe magistral (bé se'n pot dir així) que pivota sobre diversos eixos: des de la concepció dels contes a l'efecte que cerca de produir. Dels materials amb què pasta les històries a les influències i admiracions de les quals es reconeix deutor. Avisa que elabora els seus contes a força de pouar des de les profunditats més abjectes de l'inconscient, sense por d'empastifar-se si és necessari. Remenar i destriar el manyoc de records de la infantesa pot ser dolorós, esgotador, però és un procés imprescindible per tal d'aconseguir-ne el to característic. L'escriptor salpebra les seves consideracions teòriques amb exemples de la vida personal (veritables?) i amb la lectura d'algunes de les seves

peces, que esdevenen paradigmàtiques d'allò que ens està explicant. Les seves paraules traspuen seguretat i ambició, i es recolzen en el sòlid material publicat (sis reculls de contes més una novel·la *sui generis*) entre el 2010 i el 2016, com a mostra del que és capaç de fer i, també, de tot el que queda per arribar. El món dels homes i dels nens del sac (aquestes llegendes urbanes tan sòrdides); de faunes animals i de contes de propina (tots destil·lats al poble de *Viladelsac*) és només una primera ràfega de cartutxos amb els quals Damià Bardera espera foradar el cànon literari català —per fer-s'hi, posteriorment, un lloc d'honor.

Els contes de l'empordanès són peces cisellades amb precisió, amb una voluntat estilística seca, abrupta. Tant els escrits d'arrel més realista com els que reprenen i subverteixen les històries de fades, monstres i princeses, són com miralls que reflecteixen les pors i mancances dels lectors. L'efecte, hilarant o colpidor, que ens produeixen les mutilacions i les tares dels seus personatges és fruit dels traumes, conscients o inconscients, que tots arrosseguem. Per aquest motiu la literatura d'en Bardera és incòmode, resulta xocant i, sovint, ens enxampa amb la rialla a contrapeu, tal com els passà als estudiants que van assistir a la lectura de contes que celebrarem al Bar Galerija Đina (punt ja mític de trobada dels recitals catalans a Zadar des de fa més d'una dècada) el dimecres 9 de maig al vespre.

L'artista llegeix amb la dosi justa de teatralitat sis dels seus contes (de *fauna animal a nens de llet*), ressaltant-ne les escasses línies de diàleg i també la fraseologia: la base d'una llengua literària que es busca arrelada a la terra. Com un rapsode-home del sac, engalipador de la mainada, que els embruixa amb paraules per segrestar-los després. Entre el públic, els somriures s'encavalquen amb els ulls esbatanats per la sorpresa. Després venen els aplaudiments, les felicitacions i les *karlovačkos* i *rakijes* de rigor. Novament, a Zadar, al petit balcó de la Dalmàcia, la literatura catalana és la protagonista. Aquest cop, de la mà d'un autor a la perifèria encara del gran públic que, d'acord, pot agradar més o menys, *de gustibus non est disputandum*. Ara bé, aclarim-ho, que en Bardera transiti pels marges no vol dir que no deixi petja.